

חומרים – שיעור שלישי – זרים וארצות זרות

מטרות: התלמידים יתקדמו אל מעבר למשפחה והחברים שלהם (שיעור שני) ויחקרו את התפיסות שלהם לגבי מי שנחשב "זר" בעיניהם. זר יכול להיות מישהו שגר בשכונה, בעיר, או במדינה שלהם, או מישהו שהם מעולם לא פגשו פנים אל פנים, וגר במדינה אחרת, או בתרבות אחרת.

חומרים:

לחלוקה לתלמידים:

העתקים של התמונות המצורפות לשיעור זה – אחד לכל תלמיד.

דבק או שדכן סיכות

קרטון/בריסטול צבעוני חתוך לרצועות – לכל תלמיד צריכות להיות ארבע רצועות.

רקע:

קראו בקול את הקטע הבא בפני התלמידים:

רובנו מכירים את השפה ואת התרבות שלנו. כאשר אנחנו נתקלים ביצור אחר, או באדם שאינו דובר את השפה שלנו, או שהתרבות שלנו שונה משלנו, יכולות בקלות להיווצר אי-הבנות. אפילו כשגם הצד השני הוא בן אדם, קשה לנו פעמים רבות למצוא דרך להתחבר אליו או לגלות כלפיו איכפתיות, מפני שסגנון החיים וההרגלים שלנו שונים כל כך.

בתרבויות מסוימות, הנהוג משמעו "כן", בעוד שבתרבות אחרת (כולגריה), משמעותו היא "לא". בתרבויות מסוימות, מקובל לשבת כשרגליך מופנות אל עבר אדם אחר, בעוד שבתרבות אחרת (תאילנד), הדבר נחשב להפגנה של חוסר כבוד. בתרבויות מסוימות לא משנה באיזו יד אוכלים או לוחצים ידיים, בעוד שבתרבות אחרת (הודו), אסור להושיט את ירך השמאלית לאחרים, או להשתמש בה לאכילה. בתרבות אחת מקובל לנשק לחי אחת, ובאחרת (צרפת) מקובל לתת שתי נשיקות, על שתי הלחיים. ישנן תרבויות בהן נהוג ששתי נשים או שני גברים המיודדים זה עם זה, יחזיקו ידיים, ותרבויות אחרות שבהן זה אינו מקובל כלל. הביגוד, השפה, המאכלים, האיסורים, כללי הנימוס, מנהגים חברתיים ותחומים רבים נוספים מאפיינים את התרבויות השונות ומבדילים ביניהן.

פעילות ראשונה

בקשו מן התלמידים:

לחשוב על מקרה שבו הם הובנו לא נכון מפני שמישהו לא הכיר את השפה או התרבות שלהם.

לחשוב על מקרה שבו הם הבינו מישהו לא נכון מפני שאותו אדם הגיע מתרבות שלא הייתה מוכרת להם.

לשתף את הכיתה בעל פה, או לכתוב על התחושה שהייתה להם כשהיו בכל אחד מן הצדדים של אי ההבנה.

פעילות שנייה

בקשו מן התלמידים להכין, לחוד, או בזוגות, רשימה של מנהגים נפוצים, ששונים בין תרבויות שונות. לאחר מכן, בקשו מהם להכין רשימה של דברים שיש לכל בני האדם, בכל מקום בעולם, במשותף

(למשל: כל האנשים רוצים שיהיה להם נוח, כולם לא רוצים להרגיש כאב, כולם רוצים להיות חופשיים, כולם זקוקים למזון, למים ולמחסה, וכו').

פעילות שלישית

רשמים ראשוניים

חלקו לכל תלמיד עותק של האשליות האופטיות המצורפות בהמשך.

בקשו מן התלמידים לשתף את הכיתה ברשמים שלהם. האם לדעתם קו א' ארוך יותר מקו ב' באיור הראשון? אם הם ימדדו בעזרת סרגל את שני הקווים, הם יגלו ששניהם למעשה באותו אורך.

האם הם רואים נקודות אפורות בהצטלבויות שבאיור השני? האם הנקודות האפורות באמת שם?

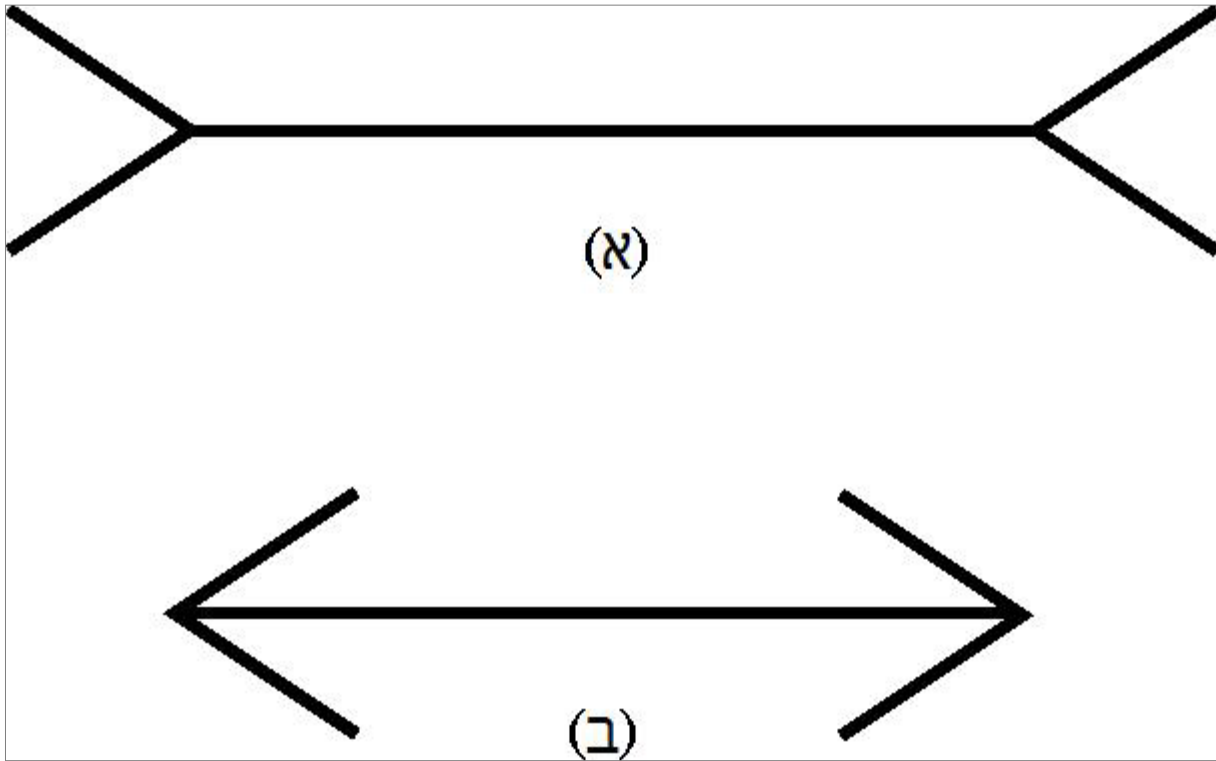
באיור השלישי, האם הם רואים קווים אנכיים אפורים? האם הם באמת שם?

באיור הרביעי, בקשו מן התלמידים לספור את הנקודות השחורות. האם הנקודות באמת שם?

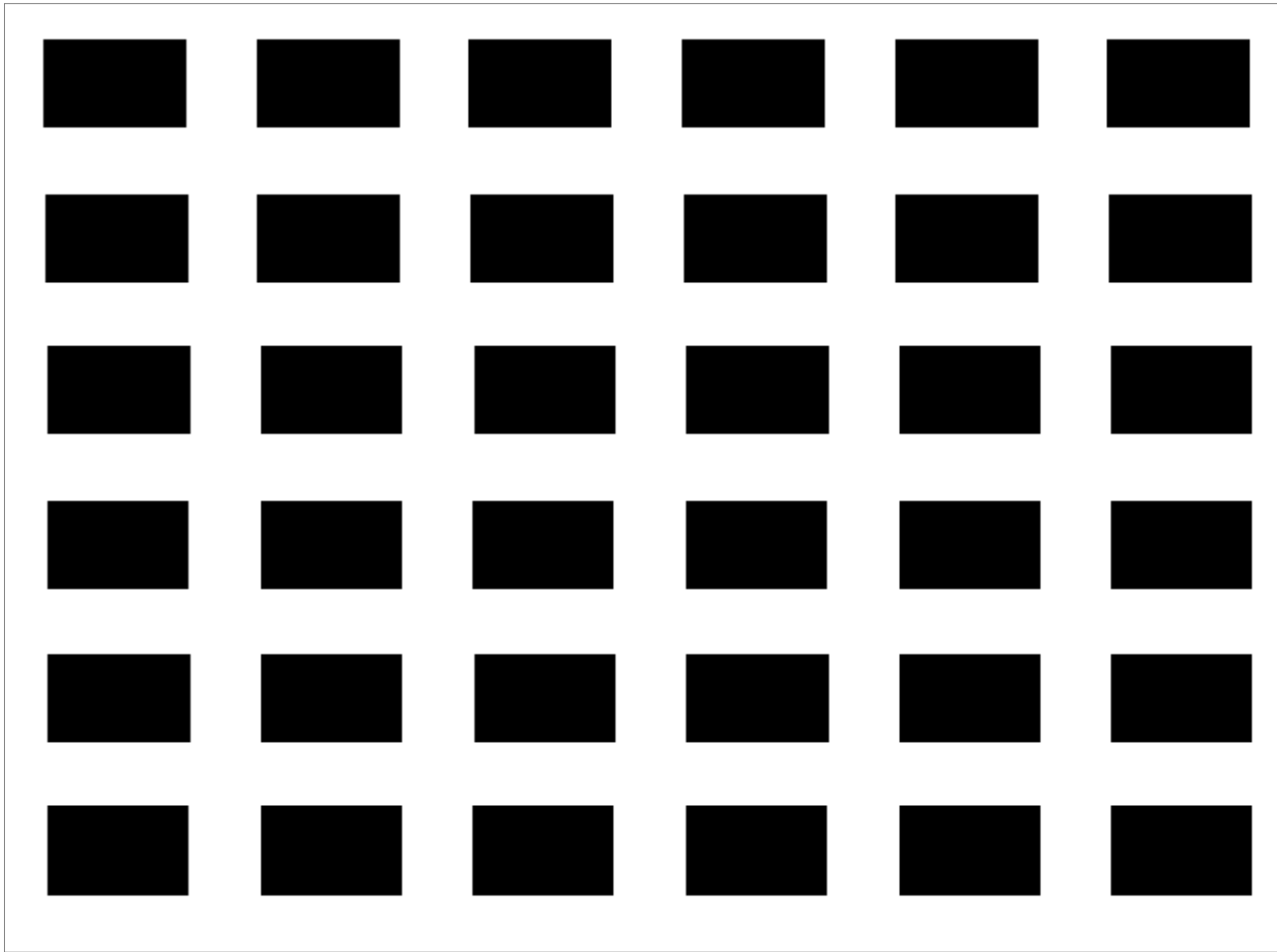
האם הקווים באיור החמישי מקבילים?

הדוגמאות האלו ממחישות כיצד אנחנו יכולים לפעמים לראות דברים שלא באמת קיימים, וכיצד הרושם הראשוני עלול לעיתים להטעות. לדין בכיתה: מה הקשר של הדוגמאות האלו ליחסים שלנו עם זרים?

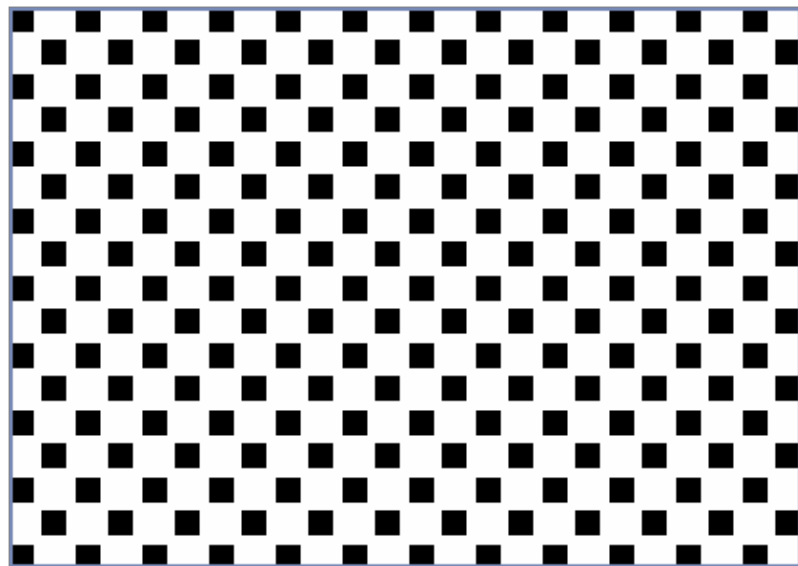
איזה קו ארוך יותר, לדעתכם? חוו את דעתכם על פי הרושם הראשוני, ואחר כך מדדו את הקווים.
(קו א' נראה ארוך יותר מאשר קו ב', אבל אם תמדדו אותם בסרגל, תגלו שהם באותו אורך.)

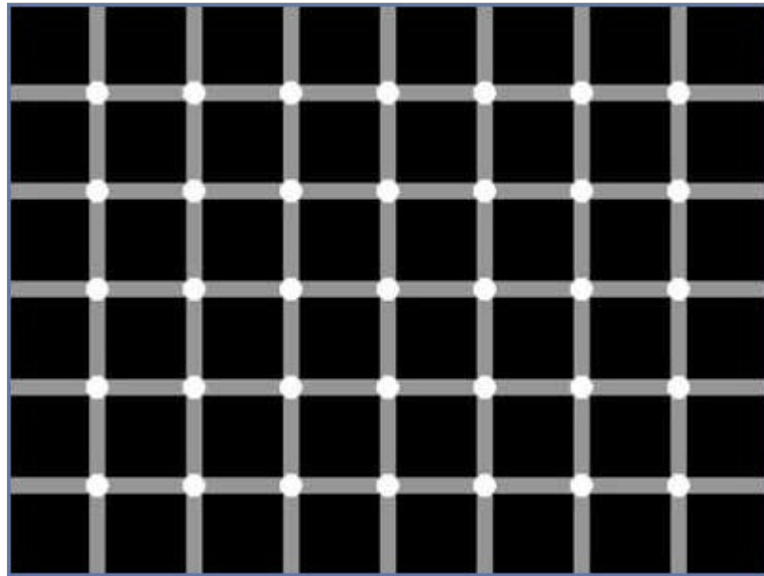
אם תנסו לבהות בריבועים השחורים, תראו נקודות אפורות בצמתים בהם מצטלבים הקווים האופקיים והאנכיים.

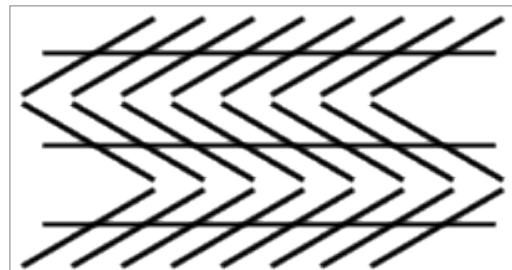
האם אתם רואים קווים אנכיים אפורים?

נסו לספור את הנקודות השחורות.

האם שלושת הקווים האופקיים מקבילים זה לזה?

פעילות רביעית

בקשו מן התלמידים לתת דוגמאות לדרכים שבהן אנחנו נוטים לשפוט אנשים באופן שגוי על סמך רושם ראשוני (כמו למשל בגלל גזע, יכולות פיזיות או מנטליות, מעמד כלכלי, דת, וכיו"ב). ישנם רשמים ראשוניים המתבססים על גורמים חיצוניים, כמו האופן שבו אדם לבוש, או הגובה שלו, אך ישנם גם גורמים הבאים לידי ביטוי בסיטואציות חברתיות, כמו קשיים בדיבור, למשל.

קשיי דיבור נראים אולי שוליים, אבל זהו אחד המכשולים העיקריים בתקשורת ובהבנה שלנו אחד את השני. אם מישהו מתקשר מאוד לדבר, בגלל נכות כלשהי, כמו גמגום, הוא עלול להיחשב בטעות כטיפש.

סיפור מהחיים

קראו בקול את הקטע הבא בפני התלמידים:

נערה צעירה ממשפחה ענייה הצליחה להתקבל לבית ספר פרטי יקר מאוד, הודות למלגה מלאה שקיבלה מכיוון שהייתה כה חכמה. בשנה הראשונה ללימודים, התגרו בה הילדים האחרים בהערות לגבי השיער שלה והבגדים שלבשה, עד שהנהלת בית הספר והורי הנערה החליטו שעדיף להחזיר אותה לבית הספר הציבורי, בכדי להגן עליה מבחינה רגשית ומנטלית.

דונו בכתה בסיפור, או בקשו מן התלמידים לכתוב את ההתרשמות שלהם מן הסיפור, ולתת דוגמה לחוויה מחייהם שלהם, שניתן להשוות בינה ובין המצב שבסיפור. הנה כמה שאלות שעשויות לסייע בדיון:

- האם הרגשתם פעם שאתם פחות טובים ממישהו אחר מפני שהיו לו בגדים אחרים, צעצועים אחרים, יותר כסף, או בית גדול יותר?
- האם הרגשת פעם שאתם יותר טובים ממישהו אחר מפני שהיו לו בגדים אחרים, צעצועים אחרים, פחות כסף, או בית קטן יותר?
- אם מישהו אומר לכם שאתם "שונים", האם אתם חושבים שזו מחמיא, מעליב, או אף אחד משניהם?
- האם אי פעם התגרו בכך לגבי משהו? איך זה גרם לכם להרגיש?
- האם אי פעם התגרייתם במישהו אחר? איך זה גרם לכם להרגיש? איך לדעתכם זה גרם למי שבו התגרייתם להרגיש?
- כשהתגרו בכך, האם סיפרתם למישהו (חבר, מורה, או אחד ההורים)? אם כן, מה לדעתכם ההורה או המורה צריכים היו לעשות במצב הזה? מה הם עשו בפועל?

פעילות חמישית

חומרים:

דבק או שדכן סיכות.

ארבע רצועות קרטון/בריסטול צבעוני לכל תלמיד.

חלקו את רצועות הקרטון לתלמידים. והסבירו להם שתהייה להם עכשיו הזדמנות לחוות כמה מן הדרכים בהן אנחנו דומים זה לזה ובהן אנחנו שונים זה מזה.

בקשו מן התלמידים לחשוב על דברים שבהם הם דומים לתלמידים האחרים בכיתה, ודברים שבהם הם שונים מהם. בקשו מהם לכתוב על כל אחת מארבע הרצועות נקודת דמיון אחת והבדל אחד. הסבירו גם שהם יצטרכו לחלוק עם כל הכיתה את מה שיכתבו על הרצועות.

לכל תלמיד אמורים להיות ארבעה הבדלים וארבע נקודות דמיון בינו ובין התלמידים האחרים. הציעו כמה דוגמאות לקווי דמיון: מראה חיצוני, המיקום בין האחים במשפחה, סוג הקהילה שבה הם חיים, תחביבים ותחומי עניין, גיל. הסבירו שקווי הדמיון יכולים להיות גם יותר ממה שנראה לעין, כמו מה שהם מניחים שמשותף לכל בני האדם.

אם הם אינם מכירים זה את זה היטב, יתכן שההבדלים יתבססו רק על המראה החיצוני.

בקשו מכל אחד לחלוק עם הכתה שתיים מן הרצעות שלו, בהן רשומים שני דברים שבהם הוא דומה לשאר התלמידים בכתה, ושני דברים שבהם הוא שונה מהם.

התחילו לחבר שרשרת על ידי שידוך או הדבקה של שני הקצוות של רצועה אחת זה לזה. העבירו את השדכן או הדבק ובקשו מכל אחד מן התלמידים, בתורו, לחבר את הרצועות שלו לשרשרת. המשיכו לעבור מתלמיד לתלמיד, עד שכולם יסיימו להוסיף את הרצועות שלהם.

דיון:

בקשו מהתלמידים לדון בדברים הרבים שיש להם במשותף, כמו גם באופן שבו כל אחד בכיתה הוא ייחודי ושונה. דברו על כך שלמרות שיכולים להיות הבדלים בין ההיסטוריות המשפחתיות, החוויות, או התרבויות של התלמידים, הם עדיין דומים ושווים זה לזה. דברו גם על כך שקל יותר להבחין בהבדלים, בעוד שקווי הדמיון יכולים להיות גם מעבר לדברים שאנחנו מניחים שיש לאנשים במשותף. **אפשר להציג את השרשרת על לוח המודעות בכיתה, או לתלות אותה סביב הדלת, בכדי לייצג את הייחודיות של כל אחד ואת המכנה המשותף לכולם.**